

Estratègia

L'ESS a la Barcelona de 2030

Kit de dinamització del debat i reflexió

Document de presentació i lectura

Continguts

Aquest document de presentació i lectura prèvia conté:

- Motivacions: perquè una Estratègia d'ESS 2030
- Calendari de participació i elaboració de l'Estratègia
- Contextualització: quin marc global preveiem que ens condicionarà els propers 10 anys
- Visió: allò que ens imaginem que pot arribar a ser l'ESS de la ciutat el 2030
- Línies estratègiques: que articularan l'acció conjunta de l'ESS i l'Ajuntament a la ciutat
  - Dins la L1. Quins sectors es condieren estratègics
  - Dins la L8. Quines seran les principals palanques que impulsaran l'Estratègia
  - Dins la L9. Quins són els reptes transversals que hauran de creuar tota l'Estratègia
- Governança i participació: qui i com ens imaginem participant i decidint sobre l'Estratègia en els propers anys.
- Què volem treballar: en quins espais i sobre quins aspectes debatrem.

Per què una Estratègia d'ESS a Barcelona 2030?

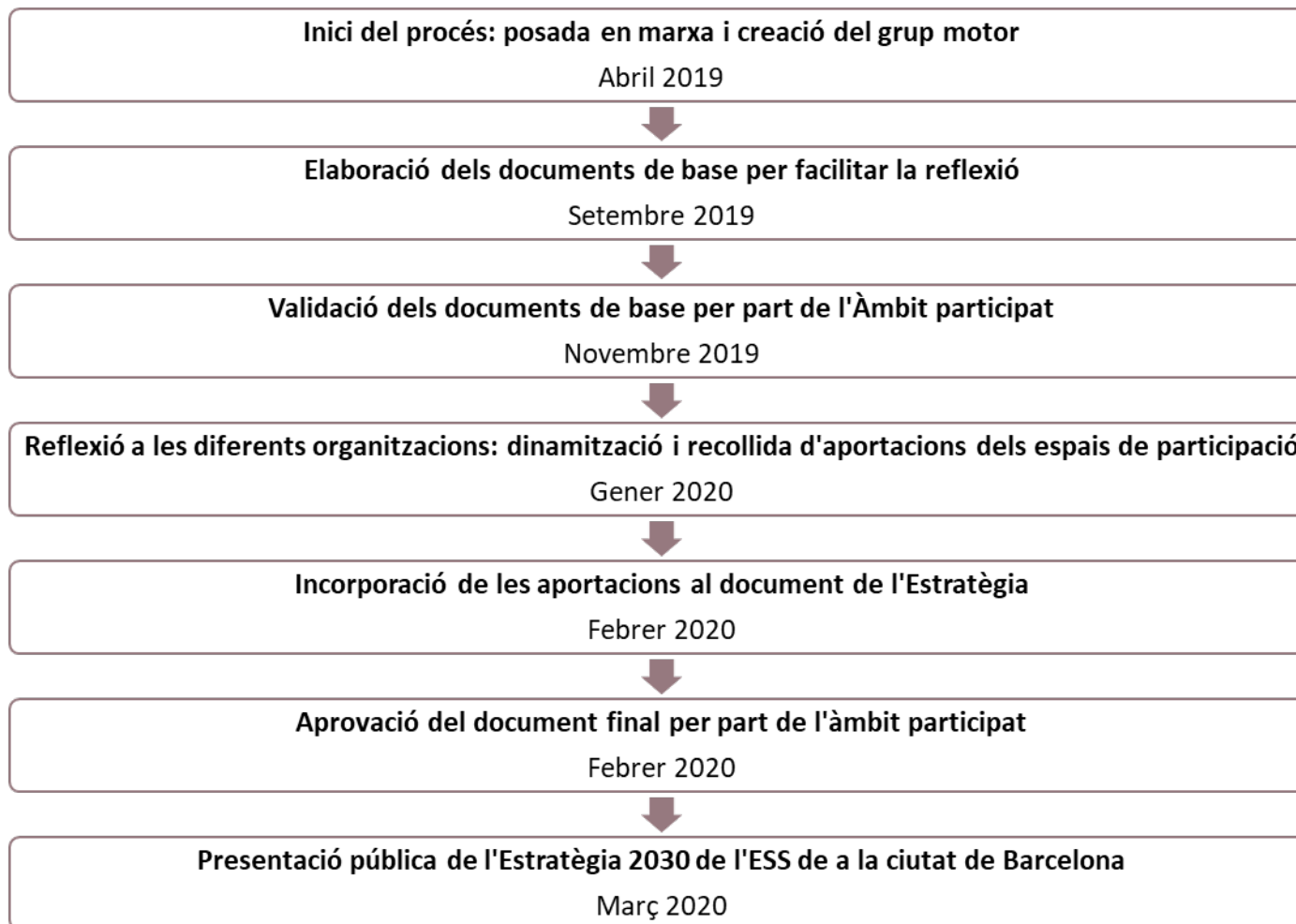
L'Estratègia **SI** és:

- Un procés promogut entre els actors de l'ESS i l'Ajuntament per impulsar l'ESS a la ciutat.
- Un marc que alinea els esforços en ESS dels diferents actors clau de la ciutat.
- Una prioritització compartida de les línies de treball i dels sectors d'activitat clau per a l'ESS en els propers deu anys.
- Una inspiració transversal per a totes les polítiques municipals (Cultura, Sostenibilitat, Mobilitat, Habitatge...).
- Una inspiració per a les administracions supralocals que fan polítiques d'ESS a la ciutat.

L'Estratègia **NO** serà:

- Un pla de treball de l'Ajuntament: aquest formularà el seu propi Pla quadriennal a cada legislatura.
- Un document vague sense compromisos: tots els actors implicats en la seva definició (i que s'hi adhereixin) ens farem nostre el document.
- Una suma de demandes: sí, en canvi, recull els elements comuns i de consens, tant dels actors representatius de l'àmbit de l'ESS com de les administracions públiques, en especial de l'Ajuntament.
- Un marc d'actuació sense mesures de seguiment i avaluació: l'Estratègia ha d'incloure com orientarem i mesurarem els avenços fins a 2030.

Calendari de debat

Contextualització

Algunes idees que marcaran l'horitzó 2030:

- Desigualtats creixents i models econòmics insostenibles -> Es van concretant els paradigmes alternatius: el valor d'ús, el bon viure, els béns comuns, la reciprocitat...
- Emergència climàtica -> la preocupació per la qualitat de la vida augmenta així com els grups prosumidors.
- La globalització econòmica segueix creixent -> importància creixent de les finances ètiques; primeres iniciatives de cooperativisme de plataforma; l'ESS comença a interrelacionar-se amb els moviments de procomuns digitals...
- Canvis profunds em el mercat laboral -> apareixen noves formes d'agregació social i de lluites per els drets de les persones treballadores. S'estableixen noves aliances entre l'ESS i els moviments socials (feminisme, ecologisme, antiracisme...) també en clau d'emancipació i autogestió laboral.
- Pujada dels populismes, de les formes autoritàries, racistes i patriarcals -> L'ESS es visualitza com una resposta real de democràcia econòmica i participativa.
- S'accentuen la pobresa, l'exclusió i la desigualtat -> L'ESS juga nous papers contra l'exclusió, en una visió transformadora.
- L'economia social percep el marc europeu de contractació i concertació com a oportunitat. Creixen les relacions, xarxes i plataformes de l'ESS a nivell europeu i a escala intercontinental.
- **L'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible** atribueix un paper cabdal a l'ESS com a actor clau per impulsar ciutats sostenibles, equitatives i inclusives, així com per abordar els reptes marcats.

Visió: L'Economia Social i Solidària a la Barcelona de 2030 (i)

- L'any 2030, l'economia social i solidària s'ha consolidat com un dels pilars d'un nou model...:
  - ✓ productiu barceloní i metropolità que **prioritza les activitats ecològicament sostenibles que aporten més valor afegit o que resolen necessitats socials del mateix territori**, en detriment de les de signe contrari;
  - ✓ reproductiu que **valoritza, democratitza, socialitza i localitza el treball domèstic i de cures**,
  - ✓ distributiu que **reparteix més equitativament la riquesa i els treballs, productius i reproductius**, necessaris per crear-la.

- Aquest model contribueix a:
  - ✓ **Contribueix a facilitar l'accés de la ciutadania als béns i serveis bàsics** per a la vida,
  - ✓ **augmentar el benestar** dins dels límits biofísics del planeta,
  - ✓ **reduir la desigualtat** socioeconòmica,
  - ✓ **democratitzar l'economia i relocalitzar-la** i
  - ✓ **emprendre la transició energètica i ecològica**.

Visió: L'Economia Social i Solidària a la Barcelona de 2030 (ii)

- En el 2030 l'ESS barcelonina:
  - ✓ **ha crescut** en totes les magnituds,
  - ✓ **ha enfortit** la seva articulació interna,
  - ✓ **ha consolidat** diverses estructures estratègiques,
  - ✓ **està present** en la majoria de les activitats econòmiques de la ciutat i de l'àrea metropolitana de Barcelona, amb una presència molt important en sectors com la cultura o els serveis a les persones, per esmentar dos exemples, i
  - ✓ **participa activament** en la producció de la política municipal i metropolitana sobre ESS i altres àmbits relacionats.
- Gaudeix d'un notable **prestigi social i de gran capacitat atractora**:
  - ✓ atreu una part de persones autònomes i microempreses mercantils arrelades als barris, cada cop més compromeses amb la responsabilitat social, i
  - ✓ inspira l'administració en la millora de la transparència i la participació de les treballadores i usuàries en els serveis públics.
- A més, s'ha impregnat profundament del paradigma i les **reivindicacions feministes**, ha diversificat més la seva composició social **integrant les persones migrades**, i es troba immersa en la **revolució digital**, com a sector econòmic on és present i alhora com a instrument fonamental per millorar els seus processos de producció.

Línies estratègiques

1. Augmentar el pes de l'ESS en l'economia de la ciutat, la seva solidesa, articulació i extensió, en especial en sectors estratègics.

Hi ha sectors econòmics que tenen i tindran una gran importància per resoldre els principals problemes que com a ciutat i com a societat tenim plantejats. Els 10 sectors estratègics que s'han identificat són: alimentació i agroecologia, atenció i cura de les persones, comerç de proximitat, cultura, energia, habitatge, mobilitat i logística, tecnologia i digital, turisme, i tèxtil.

2. Posicionar l'ESS com una realitat de prestigi a la ciutat.

Aquest posicionament de prestigi ha de contribuir a generar ocupació, consum responsable i enfortir les entitats d'ESS. Alhora permet ser un referent i còmplice d'altres ciutats per tal d'establir xarxes de diversos àmbits.

3. Crear i consolidar infraestructures estratègiques de l'ESS.

Tot i l'ecosistema actual d'eines i estructures (PamaPam, Balanç Social, Observatori de l'ESS...), la ciutat té un recorregut per davant per consolidar estructures estratègiques que ajudin a posar en valor l'aportació de les entitats i iniciatives que la conformen.

4. Territorialitzar l'ESS en els barris i districtes.

Actualment estan consolidades diferents xarxes locals d'economia solidària a la ciutat. Cada xarxa impulsa línies de treball pròpies, que es complementen amb la resta, de manera que creen un coneixement col·lectiu que enforteix el territori.

5. Generar més marcs de coproducció de polítiques públiques amb l'ESS.

L'ESS s'ha convertit en agent clau per a la identificació, el disseny i la implementació de polítiques públiques, posant en valor el protagonisme de la societat civil. El municipalisme està a la base del procés de repensar la democràcia a nivell global i Barcelona té una trajectòria en coproducció públic-comunitària que s'està enfortint en els darrers anys.

Línies estratègiques

6. Contribuir a **prevenir i reduir les desigualtats socials** dintre la ciutat.

La ciutat de Barcelona ha vist incrementats els processos de desigualtat social i precarització social a partir del 2008. L'esforç compartit entre l'Ajuntament i les entitats de l'ESS ha multiplicat les accions de resposta davant d'aquesta situació.

7. Contribuir a **democratitzar l'economia** de la ciutat.

L'octubre del 2017 es va aprovar el nou Reglament de participació ciutadana de la ciutat de Barcelona. Per aprofitar aquest potencial, caldrà treballar conjuntament models transformadors d'enfortiment socioeconòmic territorial, que avancin en la democratització econòmica de la ciutat.

8. Desenvolupar les **palanques estratègiques** que impulsin l'Estratègia.

Anomenem palanques estratègiques aquells grans àmbits d'actuació que serveixen com a instrument per complir els objectius marcats per les línies estratègiques generals.

9. **Transversalitzar els reptes** que plantegen l'economia digital, l'economia feminista, les migracions i la transició energètica i ecològica.

Hi ha reptes transversals que afecten tota l'Estratègia i demanen un nivell d'exigència al desenvolupament de la mateixa, aquests reptes es plantegen des de l'economia digital, l'economia feminista, les migracions i la transició energètica i ecològica.

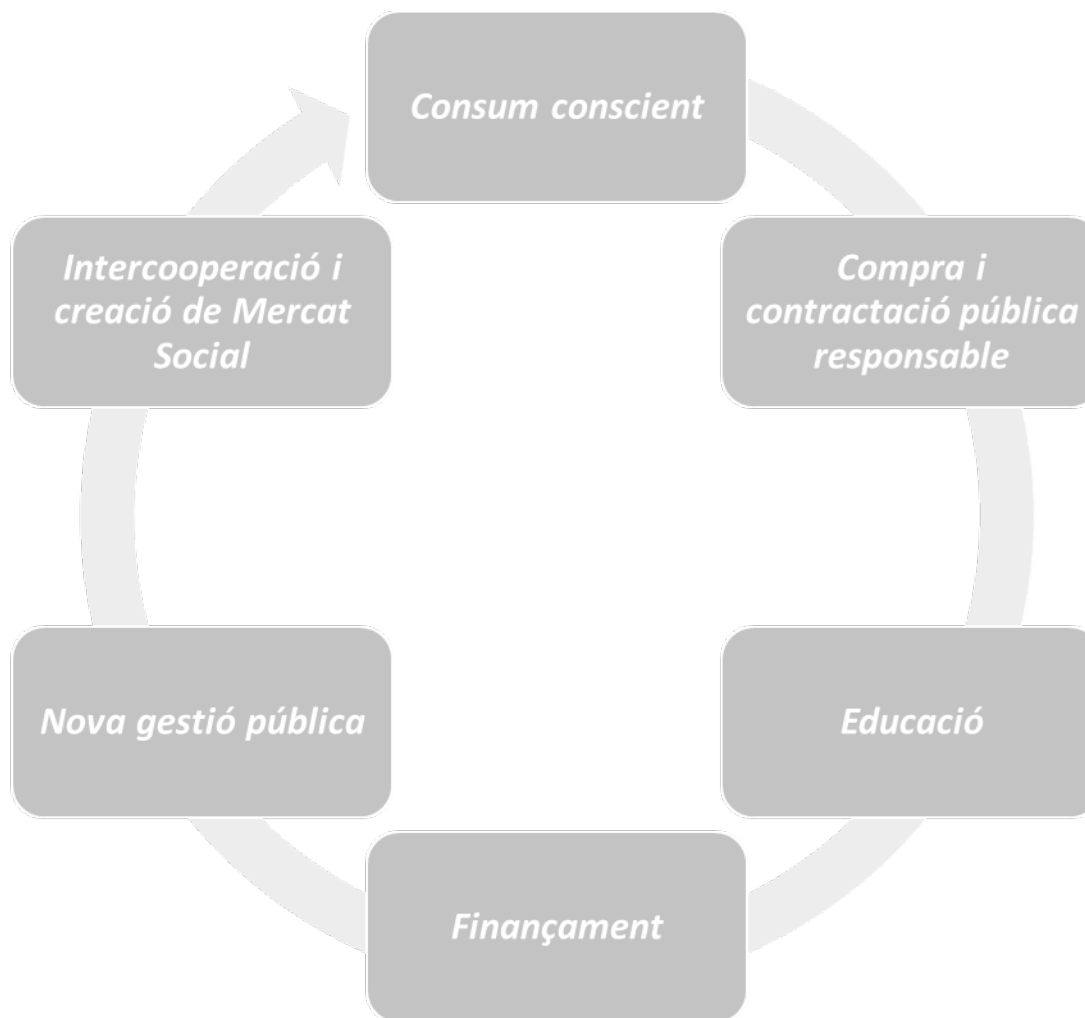
L1. Augmentar el pes de l'ESS en l'economia de la ciutat, la seva solidesa, articulació i extensió, en especial en sectors estratègics.

Criteria per a la selecció de sectors:

- a) **satisfà necessitats bàsiques** universals;
- b) està actualment sotmès a criteris capitalistes i **pot tenir un important impacte social i ambiental positiu**;
- c) l'ESS ja hi té una **presència**;
- d) existeix algun **projecte tractor a la ciutat o un espai d'intercooperació sectorial**;
- e) hi ha algun **moviment social rellevant**;
- f) ajuda a **crear mercat social** i pot tenir un efecte multiplicador a l'ESS;
- g) ofereix **oportunitats per al creixement i viabilitat de l'ESS**.

	a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)
S1: Alimentació i agroecologia							
S2: Atenció i cura de les persones							
S3: Comerç de proximitat							
S4: Cultura							
S5: Energia							
S6: Habitatge							
S7: Mobilitat i logística							
S8: Tecnologia i Digital							
S9: Turisme							
S10: Tèxtil							

L8. Desenvolupar les palanques estratègiques que impulsin l'Estratègia.

L8. Desenvolupar les palanques estratègiques que impulsin l'Estratègia.

P1: Consum conscient

Entenem per consumidors conscients aquelles que pensen en les conseqüències de les seves decisions de consum: com afecten les persones, la comunitat i el medi ambient. «El consum conscient es basa en tres pilars: consumir menys, consumir sense comprar i comprar amb criteri.» A Barcelona existeixen nombroses experiències que mostren l'important potencial del consum com a palanca estratègica per a l'ESS, quan s'alinea amb els seus principis, valors i pràctiques.

P2: Compra i contractació pública responsable

L'Ajuntament de Barcelona impulsa la contractació pública sostenible que integra mesures socials, ambientals, ètiques i d'innovació per: garantir els drets laborals, socials i ciutadans de les persones que executin el contracte públic i de les persones destinatàries o usuàries del mateix contracte; impulsar una economia local circular i sostenible; promoure l'activitat econòmica de les mitjanes, petites i microempreses locals i, singularment, de les empreses d'economia social. Entesa en aquests termes, la compra i contractació pública, en especial de l'Ajuntament de Barcelona que dedica al voltant de 1.100 M€ a proveïments, pot esdevenir una excel·lent palanca per al desenvolupament de l'ESS en els propers anys.

P3: Educació

L'educació com a part essencial del procés de socialització de les persones, que ens dona eines i coneixements per viure en societat, és sens dubte una de les principals palanques per construir un nou futur de la ciutat on, partint d'unes estructures i recursos públics de qualitat i d'accés universal, l'ESS tingui un paper rellevant. L'ESS en aquest camp hi té llarga experiència tant en el camp reglat (hi ha 15 cooperatives d'ensenyament, el 35% del total a Catalunya), com en l'educació en el lleure (hi ha 463 entitats socials d'educació en el lleure a la ciutat i el 20% de les entitats del Tercer Sector Social s'hi dediquen) i d'altres àmbits relacionats amb l'educació continua, inserció sociolaboral, l'educació per a la vida, etc.

L8. Desenvolupar les palanques estratègiques que impulsin l'Estratègia.

P4: Finançament

La Taula del Tercer Sector Social de Catalunya ja va situar, el 2013, l'enfortiment de les capacitats financeres del sector com una de les seves prioritats. El Tercer Sector Social compta en conjunt amb importants mancances en aquest àmbit, que amb la crisi econòmica es van fer més evidents i van dur a greus dificultats de subsistència a moltes entitats. Les finances ètiques han viscut en els darrers deu anys una visibilitat, reconeixement i captació de recursos enorme. Segons dades de l'Observatori de les Finances Ètiques² en el darrer any l'estalvi recollit s'ha incrementat en un 9,24% i els préstecs concedits (íntegrament a iniciatives d'ESS) per les entitats de finances ètiques s'han incrementat en el 24%.

P5: Nova gestió pública

Tan important és el que fan els governs locals com el com ho fan. Alguns criteris que podrien servir de referència són la transversalitat, la coproducció, la cooperació creativa amb la ciutadania i la paciència. Siguin quins siguin els criteris i les condicions internes de partida, la principal recomanació sobre com abordar polítiques de desenvolupament local en clau d'ESS és partir del que ja hi ha, al territori, i atendre les seves necessitats. Hem de vetllar perquè els equips tècnics i polítics locals identifiquin, valorin i comptin activament amb les iniciatives que fa temps s'esforcen perquè l'ESS sigui una realitat en la seva comunitat i al seu territori.

P6. Intercooperació i creació de Mercat Social

La creació d'enxarxaments i de projectes compartits entre les entitats de l'ESS és un element clau per a l'escalabilitat de les iniciatives d'ESS, per a les dinàmiques de solidaritat entre elles, per als processos de consolidació i enfortiment, per a donar resposta de forma col·laborativa als reptes de la ciutat.

L9. Transversalitzar els reptes que plantegen...

L9. Transversalitzar els reptes que plantegen...

RT1: Economia digital

L'evolució de les tecnologies informàtiques està acompanyada d'una constant pèrdua de sobirania: el programari lliure no té una presència destacable en sectors on, a priori, hauria de ser hegemònic, com el de l'educació o l'administració pública; la capacitat tecnològica de captar i analitzar dades de forma massiva s'està utilitzant per mercantilitzar les dades privades de les persones; les millores tecnològiques en sistemes d'informació, debat i presa de decisions no s'apliquen per ampliar les estructures democràtiques dels estats; i aquesta nova economia extractiva, sorgida gràcies a aquesta evolució tecnològica, se salta la legalitat i intenta normalitzar els seus serveis.

RT2: Economia feminista

L'economia feminista és l'estudi crític de les ciències econòmiques per tal de superar els biaixos androcèntrics, masculins i patriarcals. Es focalitza en temes de particular importància per a les dones, com el treball de cures, la segregació laboral, les deficiències als models econòmics (com per exemple la invisibilització del treball a la llar), i el desenvolupament d'altres maneres d'observar la realitat socioeconòmica i altres tipus d'indicadors com: l'índex d'apoderament de gènere, l'índex de desenvolupament humà (IDH), l'índex de desigualtat de gènere, l'índex de desenvolupament humà relatiu al gènere (IDG), l'índex de progrés real (IPR) (també anomenat índex de progrés genuí, IPG) i l'índex de benestar econòmic sostenible (IBES).

RT3: Migracions

Tal com es recollia a la FESC de 2017, «els impactes de la crisi econòmica en el col·lectiu migrant, les dificultats legals i financeres tant per obtenir permisos de residència en el marc de la Llei d'estrangeria, com per engegar iniciatives formals de l'ESS com les cooperatives, fan que quedi lluny de l'ESS un sector de la societat que, per contra, té una necessitat important d'alternatives socioeconòmiques: el 17% de la població barcelonina¹, que sembla relegada a segments del mercat laboral més precaritzat (hostaleria, serveis, neteja, cura a persones), com una oportunitat capitalista d'abaratir costos i de crear relacions laborals més desiguals i segregacionistes.»

L9. Transversalitzar els reptes que plantegen...

RT4: Transició energètica i ecològica

Les ciutats són els espais on més actuacions es poden (i s'han de) fer per afrontar la crisi ecològica: transformacions en el sistema de transport i mobilitat, transformacions en el sistema alimentari, remodelacions del sistema d'edificacions i moratòries al creixement urbà, redistribució dels nuclis i centralitats veïnals, etc.

RT5: Protagonisme de la joventut

Donat que l'Estratègia és una guia per als propers 10 anys, la implicació de les persones joves i el seu apoderament han d'estar presents en totes les accions. L'Estratègia no només hauria de donar resposta a les seves demandes i necessitats, sinó que hauria d'incorporar des de l'inici la seva mirada i visió de futur.

Governança i participació

El model de participació i governança que es proposa inicialment contempla dos nivells de participació i adhesió:

Entitats promotores: són aquelles que participen activament de l'Estratègia i la seva governança i han estat clau per a la seva elaboració. Podem promoure temes concrets d'interès i alhora poden formar part dels Grups de Treball, l'Àmbit Participat i el Grup Motor. Seran principalment entitats representatives i de l'ESS.

Entitats signants: són les entitats que es vinculen i reconeixen l'Estratègia i la incorporen a les seves realitats. Poden tenir una vinculació total o parcial amb l'ESS i participar puntualment en els espais de participació de l'Estratègia. Han pogut participar en alguna fase del disseny de l'Estratègia, en la seva implementació o el seu apropament serà conseqüència de les accions que preveu la pròpia Estratègia.

La signatura de l'estratègia està oberta a totes les entitats de Barcelona, incloses les de primer nivell, que també en podran ser promotores en casos concrets d'especial interès.

Governança i participació

Pel que fa als **espais de participació i governança**, s'han previst de tres tipus:

- **Grups de Treball:** són el primer nivell de participació activa. Tenen com a objectiu construir propostes conjuntes amb altres actors en temàtiques, sectors i territoris que aniran dotant de contingut a les línies estratègiques. Han de garantir que l'Estratègia estigui fonamentada en la perspectiva territorial i sectorial de l'ESS. En podem trobar de dos tipus.
  - Grups de treball permanents: seran espais de trobada, reflexió i proposició sobre determinades temàtiques, territoris, sectors d'activitat.
  - Grups de treball ad hoc: especialment pensats per aquells temes que necessiten un treball puntual, en profunditat, que s'esgoten un cop elaborades les propostes corresponents.
- **Àmbit Participat:** és el segon nivell de participació activa. El conformem principalment entitats representatives i significatives de l'ESS a la ciutat que ja han tingut una vinculació en la promoció de l'ESS a Barcelona. Té un rol d'informació i ratificació, i una cita anual com a mínim. La seva principal missió és compartir els avenços de l'Estratègia i les seves actualitzacions periòdiques.
- **Congrés biennal d'entitats signats de l'Estratègia:** és el tercer nivell de participació activa i té una periodicitat biennal. El seu objectiu és compartir els avanços, revisar l'Estratègia i acordar els nous reptes pels següents dos anys.
- **Grup Motor:** és el quart nivell de participació de l'Estratègia i té encomanat el govern executiu de l'Estratègia i el lideratge de les línies estratègiques compartides entre tots els actors. Rendeix comptes davant l'Àmbit Participat t anualment. Està format per entitats representatives o referents en l'àmbit de l'ESS.

Què volem treballar?

Les entitats de l'ESS tenim diferents espais per a participar en la definició de l'Estratègia. Aquelles que formen el **Grup Motor** elaboren continguts en tots els apartats de l'Estratègia i els sotmeten a discussió i aprovació de l'Àmbit participat.

L'**Àmbit participat** matisa i proposa els continguts de gran abast (visió, estat de situació, fites prioritàries i temporalització de cada línia estratègica).

Les **Entitats d'ESS** reviseu prioritats i temporalitzacions, i proposeu compromisos de treball (línies de treball i entitats implicades) a les diferents línies estratègiques.

	Grup motor	Àmbit participat	Entitats membres
Visió			
Línies estratègiques			
Estat de situació			
Fites			
Prioritats			
Temporalització			
Línies de treball			
Entitats implicades			
Indicadors			
Governança	Sessió específica oberta a tothom		